

ԽԵՆԹԸ

Ուխտավորներին դեպի Կարս առաջնորդող իրավագետ Մարտին Թադևոսյանը կանխեց մեզ, երբ, նրա անշահախնդիր վերաբերմունքի գնահատանք որպես, նրան «Ուխտավորներին հոփի հովիվ» անվանեցինք:

– Շար պարտավորեցնող բան եք ասում. իմ արածը մի բան չէ: Ամենքս էլ մի երազանք ունենք, որի կատարումն ավելի է արժևորվում, երբ խմբովին ես անցնում այդ ճանապարհը: Այս է բոլորը:

...Ավելորդ համեսություն չէր իրավագիտության թեկնածու, «Գյումրի-Կարս» հայրենակցական միության նախագահ Մարտին Թադևոսյանի պահվածքը. իր բնույթն է այդպիսին: Նա կարող է մեկ անգամ 33, մյուս անգամ 10 ուխտավոր անվճար առաջնորդել Կարս-Անի, և ուխտավորներից ոչ մեկը չիմանա, թե Մարտինն ինչպես է հայթայթում այդ միջոցները, ինչպես է կարողանում կազմակերպել ու իրականացնել նման ծրագրեր: Խե՛նթ է այս մարդը: Խե՛նթ է, բա ի՞նչ է, խենթն ուրիշ ո՞նց է լինում: Նրա այդ խենթության արմատներն իր ուսանողական փորձերի մեջ են, երբ հաճախ էր գնում Անին դիպելու

Ախուրյանի ձախափնյա բարձունքից: Ներք աղդեն, երբ նախ Արթիկի, ապա և Մարաիկի փարածաշրջանների գլխավոր դափախազն էր, իր ազափ օրերը կամովին փրամադրում էր Անին փեսանել փայփայողներին՝ մի յուրօրինակ ուղեկից դառնալով նրանց համար: Այդ փորձերին, հասարակական կարգով համադրաբար կատարելով Նայ առաքելական եկեղեցու Շիրակի թեմի արքեպիսկոպոսի պարտականությունները, բազում անգամներ է Ախուրյանի ձախափնյա բարձունքից Անին դիպելու առաջնորդել սխյուռքահայ հոգևոր և աշխարհիկ գործիչների՝ սահմանապահների հետ «լեզու գրնելը» Մարտինի վստահության ու հեղինակության արդյունք էր: Նայ առաքելական եկեղեցու Կանադայի թեմի այն ժամանակվա առաջնորդ Նովնան արքեպիսկոպոս Տերփերյանի ղեկավարած 40 ուխտավոր երիտասարդների՝ Մարտինի ուղեկցությամբ կատարած այցելությունը Անի, շնորհակալական մեծ արձագանք ունեցավ սրբազանի կողմից՝ «Մեր գոհունակությունն ենք հայտնում Ձեր վերաբերմունքի համար, որ առիթ փոխեց բաց ափի պես մեր առջև ունենալ վիրավոր Անին՝ կարեկից ու հարազատ»:

Մարտինն ինքն էլ այդ փորձերից առանձնացնելու մի օր ունի: Դա այն օրն է, երբ Շիրակի թեմի առաջնորդ Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Բունիաթյանի հետ կազմակերպեցին Նորին Սուր օծություն Տեր Տեր Վազգեն Առաջին Ամենայն Նայոց կաթողիկոսի այցը Ախուրյանի ձախափնյա բարձունք: Մարտինը՝ Վեհափառի և սրբազանի կողքին կանգնած, մեկ առ մեկ, ցույց էր փայխ Անիի եկեղեցիները, անուն առ անուն ներկայացնում դրանց կառուցման պատմությունը: Վեհափառը, որ Մարտինին լավ էր ճանաչում որպես Շիրակի թեմի արքեպիսկոպոս, զարմացած, բայց և խրախուսական մի ակնարկ արեց նրա հասցեին. «Ես գիտեի, որ լավ իրավաբան ու կազմակերպիչ եք, բայց որ Անիի պատմությանն էլ այսչափ փեղյակ եք, միայն զարմանք է առաջացնում: Ապրեք Դուք՝ այս ուխտի և այս բացառությունների համար»: «Ձեր ներկայությամբ, Վեհափառ,- ասաց Մարտինը,- ինձ դժվար էր ներկայացնել այդ պատմությունը. վախենում էի սխալներ գրնելը»:

Վեհափառի բարի ժպիտը թե հասարպումն էր այդ թեմայի սիրողական իմացության փեր Մարտինի անհանգստությանը և թե խրախուսանք ու նաև շնորհակալություն:

Նեպո Վեհափառը խնդրեց իրեն մի պահ մենակ թողնել: Բոլորը մի քանի քայլ հեք քաշվեցին: Ի՛նչ խորհրդավոր պահ էր. մայրամուտին հասնող արևի շողերից բարձունքին կանգնած ուխտավորների սրվերները երկարել-անցել էին ձորը՝ ուղիղ դեպի հագար փեղից վիրավոր Մայր եկեղեցին, ասես ուր որ է մի երևակայական կամուրջ պիտի ձգվի, և ուխտավորներն Ախուրյանի այս ափից պիտի հասնեն այնպեղ՝ իրենց աղոթքն անելու փառավորյալ Կաթողիկեի կամարների փակ: Ձորով բաժանված բարձունքներում երկու վեհություն էին՝ աղոթքի կարոպ Մայր եկեղեցին այն կողմում՝ գմբեթագուրկ, ճաքած պարերով, վիրավոր, վիրավոր, և՛ այդ սրբալույս ժողովարանն իր իրական փիրոջ գիրկը բերելու աղերս-աղոթքով առ Աստված դիմող Վեհափառը՝ այս կողմում: Աղոթքը շարունակվեց այնքան, մինչև որ վերջալույսի շողերը եկեղեցու վիրավոր դիմապարի վրայով դանդաղ սահելով իջան, ու սրվերներն իրենցով ծածկեցին մենակ ու անօգնական մնացած հայ ճարտարապետության հագարամյա փառքի վկային:

Մարտինը բուն Անիում լինելու էի շաք առիթներ ունեցավ. նա մի յուրահատուկ հակում ունի շրջելու Արևմտյան Նայաստանում: Ճանաչողական այդ բագում ուղևորությունների ընթացքում հանկարծ մի նոր փափագ ունեցավ՝ Կարսում գրնել Եղիշե Չարենցի հայրական փունը: Նա կարողացավ իրականացնել իր այդ ցանկությունը ևս, և, թվում է, թե դա Արևմտյան Նայաստանում նրա դեգերումների արդեն վերջն էր: Բայց Մարտինը Մարտինը չէր լինի, եթե հեքո չայցելեր բուն Անի, չբարձրանար Արարաք լեռը, մի շարք անգամներ ջիներ Կարսում: Այս վերջին հանգամանքը չարենցասեր այդ մարդու մոք մի հարցականի պարասխանը գրնելու թելադրանքն էր՝ Չարենցն ապրել է Կարսում, հեքևաբար այնպեղ նա ոքնահեքքեր ունի. դրանցով անցնել է պեքք: Եվ սկսվեցին որոնումները՝ Կարսում գրնելու Աբգար աղայի փունը: Նա գրավ այդ փունը, և յուրահատուկ, իենթ ու իսելառ այդ մարդը մեկ այլ Փանրաստիկ ծրագիր հղացավ՝ սրամբուլաբնակ իր ընկերոջ՝ Տիգրան Ալթունի հորդորեց օգնել՝ առնելու այդ փունը և դարձնելու Կարսում գործող Եղիշե Չարենցի անվան մշակութային կենտրոն: Ասել է՝ Կարս այցելողներն այլևս ունենան իրենց ուխտարեղին:

Շարունակելի